

מדד השלום נובמבר 2015

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

מדד השלום התמקד החודש בשלושה נושאים בעלי רלוונטיות עדכנית: דימוים בציבור של חברי הכנסת, הגל המתמשך של הטרור הפלסטיני ומעמדו העולמי של ארגון המדינה האסלאמית (דאעש).

הדימוי הציבורי של חברי הכנסת: הדימוי של חברי הכנסת כיום הוא בלשון מדוברת - "על הפנים". בציבור היהודי קיימת הסכמה רחבה (80%) שרק חלק קטן או אף אחד מחברי הכנסת יכולים לשמש דוגמה לציבור בהתנהגותם האישית. רוב דומה (77%) מסכים עם הטענה כי בשנים האחרונות חלה ירידה באיכות האישית של חברי הכנסת. הסכמה זו היא חוצת מפלגות; אין ולו מפלגה אחת אשר מצביעה חושבים אחרת. באותה רוח, רוב גדול (71%) אינם מסכימים לטענה שרוב חברי הכנסת עובדים קשה ומבצעים את תפקידם כהלכה. כצפוי, כאשר מדובר בהתנהגותם של חברי הכנסת מהמפלגות עבורם הצביעו הנשאלים התמונה קצת שונה: באופן כללי שיעור מי שגאה בהתנהגות נציגיו בכנסת (54.5%) גבוה יותר משמעותית משיעור מי שאינם מתגאים בנבחריהם (39%). ואולם, כאן מצאנו שלוש מפלגות חריגות אשר שיעור מצביעיהן שאינם גאים בהתנהגות חברי הכנסת של המפלגה עבורה הצביעו עולה על שיעור מי שגאים בהם והן: ישראל ביתנו (62%), הליכוד (52%) וכולנו (51%).

התמונה בציבור הערבי דומה לזו שבציבור היהודי בכללותו: 65% סבורים שרק חלק קטן או אף אחד מחברי הכנסת אינם יכולים לשמש דוגמה אישית ואילו 62.5% מסכימים עם הטענה כי בשנים האחרונות חלה ירידה באיכות חברי הכנסת. בעניין ההשקעה במילוי התפקיד, גם בציבור הערבי הכף נוטה לשלילה: 44.5% (לעומת 38.5%) אינם מסכימים שרוב חברי הכנסת עובדים קשה ומבצעים את תפקידם כהלכה. רוב קטן מעט יותר מאשר בציבור היהודי (51.5%) גאים בהתנהגותם של חברי הכנסת של המפלגה שעבורה הצביעו.

הגדרת גל הטרור הנוכחי: קצת למעלה ממוחצת הציבור היהודי (54%) מסכימים עם הערכת גורמי הביטחון כי גל הטרור הנוכחי הוא "התקוממות מוגבלת", כלומר לא רק הצטברות מקרית של פיגועים, אבל גם לא אינתיפאדה מלאה (43% לא מסכימים עם אפיון זה). בקרב מצביעי שלוש מפלגות מצאנו רוב שאינו מקבל את ההגדרה הזו של גל האלימות הנוכחי, ואולם הסיבה להסתייגות לכאורה משותפת זו היא מן הסתם שונה בשל מיקומן השונה של מפלגות אלה על פני הרצף בין שמאל לימין: מרצ - 65%, הבית היהודי - 63%, שס - 61%.

התקוממות ספונטנית או מוכוונת מלמעלה? רוב ניכר בציבור היהודי (61%) מאמין שגל הטרור הנוכחי פרץ בתכנון ובליוי ההנהגה הפלסטינית, כאשר רק מיעוט (21%) חושבים שהוא צמח באופן ספונטני מתוך הציבור הפלסטיני. פילוח לפי מפלגות הראה כי השיעורים הגבוהים ביותר הסבורים שמדובר בהתקוממות ספונטנית הם בקרב מצביעי מרצ (41%) והמחנה הציוני (37%).

בציבור הערבי הפער בין שיעור מי שסבורים שמדובר בהתקוממות מוגבלת בהשוואה לשיעור מי שאינם מסכימים עם אפיון זה הוא קטן יותר: 46% מסכימים עם האפיון הזה לעומת 40% שאינם

מסכימים עמו. בשאלה האם מדובר בהתקוממות ספונטנית או מוכוונת מלמעלה, עמדת הציבור הערבי היא הופכית לזו של הציבור היהודי. כאן הרוב (59%) חושב שמדובר בהתקוממות עממית.

חשש לבטחון האישי: שאלה מעניינת היא באיזו מידה הציבור הישראלי חרד מגל האלימות הנוכחי. הנתון לגבי חודש זה – רוב ברור בציבור היהודי (67%) החוששים שהם אישית, או מישהו מהאנשים החשובים להם, ייפגעו מהטרור הנוכחי – גבוה במידה ניכרת מהשיעור שמצאנו בחודש הקודם (57%). במילים אחרות, המשך הפיגועים גורם להתדרדרות בתחושת הביטחון האישי, אם כי יש עדיין חלקי ציבור משמעותיים שאינם חוששים לשלום או לשלום יקיריהם (30% החודש בהשוואה ל-41% בחודש שעבר). בציבור הערבי לעומת זאת חלה ירידה בשיעור החוששים לבטחונם ולבטחון הקרובים להם מ-78% בחודש שעבר ל-65% החודש.

שלום מבטל הטרור? בטווח הרחוק, יש הסכמה רחבה בציבור היהודי (71%) שגם חתימת הסכם שלום בין ישראל לפלסטינים לא תביא להפסקת הטרור של פלסטינים נגד יהודים. המפלגה היחידה שרוב מצביעיה סבורים כי הסכם שלום יביא להפסקת הטרור היא מרצ (81%). בציבור הערבי הדעה היא לחלוטין הפוכה לזו של הציבור היהודי: 72% מאמינים כי אם ייחתם הסכם שלום, הטרור יפסיק.

הקלות כתרופה לאלימות: עמדות הציבור היהודי בנוגע להמלצת הדרג הצבאי לתת הקלות כלכליות לאוכלוסייה הפלסטינית ולחזק את מנגנוני הביטחון הפלסטינים כאמצעים לבלימת גל הטרור הנוכחי, אינן אחידות אבל הכיוון נגד המלצות אלה הוא ברור למדי: 42% מתנגדים לשתי ההמלצות גם יחד, 20% תומכים במתן הקלות כלכליות אך מתנגדים לחיזוק מנגנוני הביטחון, 8% תומכים בחיזוק מנגנוני הביטחון אך מתנגדים למתן הקלות כלכליות ו-21% תומכים בשתי ההמלצות. כלומר, יש התנגדות רבה יותר בציבור היהודי לחיזוק מנגנוני הביטחון הפלסטינים ("אל תתנו להם רובים") מאשר למתן הקלות כלכליות לכלל הציבור הפלסטיני, אבל שתי ההמלצות גם יחד אינן פופולריות ביותר. בציבור הערבי שיעור מי שאינם יודעים או סירבו לענות על השאלה הוא גבוה (כרבע) ולפיכך קשה להעריך את ההתפלגות המדויקת של הדעות, ואולם שיעור התומכים בשתי ההמלצות גם יחד הוא הגבוה ביותר (36%).

התמיכה בדאעש בעולם המוסלמי: רוב (59%) בציבור היהודי מעריכים שרוב המוסלמים בעולם אינם תומכים בפעולות של ארגון דאעש. התפלגות הדעות לגבי מידת התמיכה של הערבים אזרחי ישראל בארגון היא כמעט זהה, כלומר רוב בציבור היהודי סבורים שרוב הערבים בישראל אינם תומכים בדאעש. החריגים לעניין זה הם מצביעי יהדות התורה, שס וישראל ביתנו שבקרנם מצאנו רוב לסבורים כי רוב הערבים אזרחי ישראל אכן תומכים בדאעש (בהתאמה 64%, 56.5%, 55%)

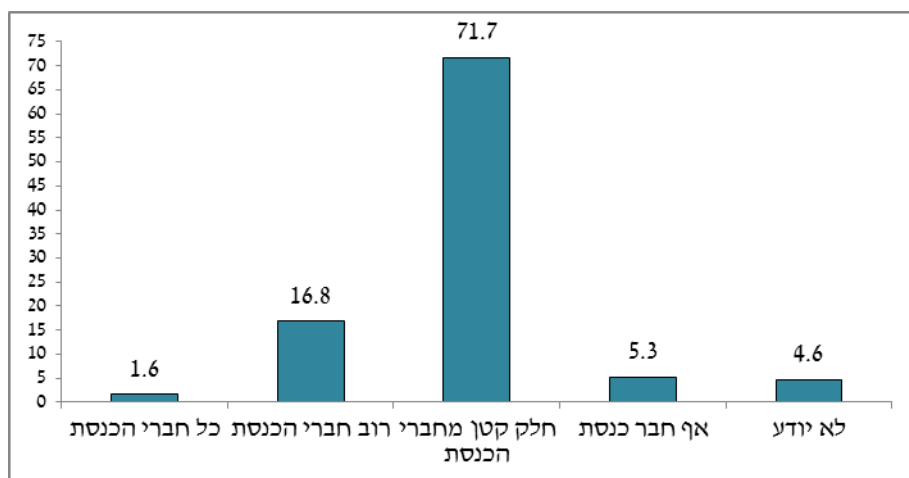
בציבור הערבי שיעור הסבורים שרוב המוסלמים בעולם אינם תומכים בדאעש (87%) הוא גבוה עוד יותר מאשר בכלל הציבור היהודי ושיעור הסבורים כך לגבי עמדת הערבים בישראל מעפיל לכדי 89%.

הסיכויים לחסל את דאעש: כמחצית בציבור היהודי (49.5%) סבורים כי קטנים הסיכויים שהכוחות הלוחמים נגד דאעש בעולם המערבי והערבי יצליחו למוטט אותו בעתיד הנראה לעין.

שיעור נמוך מעט יותר (45%) חושבים שהסיכויים לכך גבוהים. רוב ברור (58%) גם סבור שאפילו אם דאעש ינוצח ויתמוטט, האסלאם הקיצוני שהוא מייצג לא ייחלש. בציבור הערבי הדעות הפוכות: יש רוב (61%) המעריך כי סיכויי המערב להביס את דאעש הם גבוהים ו-55% מעריכים כי אם דאעש יובס תהא זו מכה אנושה גם לאסלאם הרדיקלי שהוא מייצג.

מדד המשא ומתן: 44.3 (יהודים 41.5)

תרשים החודש: על כמה מחברי הכנסת אפשר לומר שההתנהגות האישית שלהם יכולה לשמש דוגמה לציבור? (%)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 30 בנובמבר-1 בדצמבר 2015, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. עיבודים סטטיסטיים: גבי יסמין אלקלעי. <http://www.peaceindex.org>